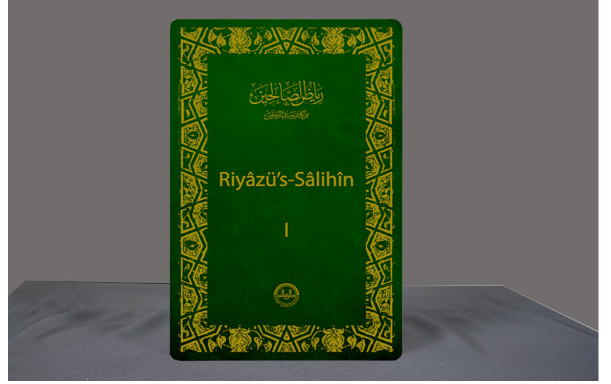
3.4. HADİS KAYNAKLARINDA AHLAK

Hadis kitapları; Allah Resulü'nün söz, davranış ve uygulamalarını öğretmek amacıyla yazılmıştır. Bu kitaplar, İslam'ın öğretilerinin nesilden nesile doğru bir şekilde aktarılmasına ve Müslümanlar arasında dinî ve ahlaki değerlerin yerleşmesine önemli katkılar sunmuştur. İslam coğrafyasında Kur'an-ı Kerim'den sonra en çok okunan kitap olarak nitelendirilen *Riyazü's-Salihin* bu açıdan önemli bir başvuru kitabıdır *(Görsel 3.3).*

İmam Nevevi, *Riyazü's-Salihin* kitabına aldığı hadislerin çoğunu *Kütübisitte* içinde yer alan kitaplardan seçmiştir. Eserindeki hadis metinlerini kaynaklarda geçtiği gibi nakletmiş, hadislerin senet zincirini çıkararak sahabi ravinin adını vermekle yetinmiştir.

Görsel 3.3
Riyazü's-Salihin eserine dijital ortamda ulaşılması Müslümanların hadisleri öğrenmesine katkı sağlamıştır.

Riyazü's-Salihin, İmam Nevevi'nin İslam ahlakını öğretmek amacıyla yazdığı bir hadis derlemesidir. Eser 18 bölüm, 400'e yakın bab ve 1.900 civarında hadisten meydana gelmektedir. Eserde dinî ve ahlaki hükümler, ibadetler, insan ilişkileri ve günlük hayatta uygulanması gereken prensipler ile ilgili sahih hadislere yer verilmiştir. Bu eserin öne çıkan özelliği bireyin ve toplumun ihtiyaçlarına Kur'an ve sünnet doğrultusunda çözüm yolları göstermesi, Müslümanların hayatlarını İslam'ın ilkelerine göre düzenlemelerine yardımcı olmasıdır. Bu özelliğinden dolayı Müslümanların dinî ve manevi gelişimi için bir rehber kaynak olarak görülmüştür. Bu kitabın diğer önemli bir özelliği ise her konuyu ayet ve hadislerle ele almasıdır.[48]

Riyazü's-Salihin; içeriği, bireysel ve toplumsal düzeydeki sorunlara yaklaşım tarzı ile İslam âlimlerinin de büyük beğenisini toplamıştır. Yazılan çok sayıda şerh ve çeşitli dillere yapılan tercümeleri ile günümüzde Müslümanlar için temel başvuru kaynaklardan biri olmayı sürdürmektedir.[49]

Riyazü's-Salihin kitabındaki hadisler, hadis kitapları geleneğine uygun olarak konu başlıklarına göre sıralanmıştır. Hadis kitaplarında genellikle "Kitâbü'l-Edeb" ya da "Ahlak Bölümü" başlığı altında güzel ahlaka dair hadisler yer alır. Bu bölümler, Hz. Peygamber'in örnek davranışlarını tanıma ve uygulama açısından büyük önem taşır.

Riyazü's-Salihin'de ahlak konusuyla ilgili hadislere ulaşmak için kitabın başındaki içindekiler bölümünden "Edeb" kısmına bakılır. Bu bölümün yanı sıra sabır, doğruluk, merhamet, affetmek gibi başlıklar altında da ahlaki özelliklerle ilgili hadislere yer verilmiştir. İlgili başlıklar takip edilerek aranan konunun bulunduğu sayfaya gidilir. Bu bölümlerde Hz. Peygamber'in ahlakla ilgili söylediği hadisler Arapça ve Türkçe olarak yer alır. Bölümlerdeki hadisler, ilgili ayetlerle birlikte şerh edilmiştir. Bu sayede okuyucu, aradığı konuya dair hadislere doğrudan ulaştığı gibi ilgili ayet ve hadislerin açıklamaları ile hadisleri ayrıntılı şekilde anlama fırsatını bulmuş olur.

Riyazü's-Salihin eseri hakkında verilen e-içeriğe bu karekod üzerinden ulaşabilirsiniz.

Riyazü's-Salihin'in dijital ortamdaki sayfasına bu karekod üzerinden ulaşabilirsiniz.

Etkinlik-5

Amaç	Ahlakla ilgili hadis rivayetlerinde hadis kaynaklarına başvurabilmeyi öğrenebilme
Yönerge	**Aşağıdaki uygulama adımlarını takip ederek etkinliği gerçekleştiriniz.** 1. Ders öncesi sınıfta hazır edilen *Riyazü's-Salihin* kitabından ahlakla ilgili hadisleri tespit ediniz. 2. Bulduğunuz hadislerden on tanesini seçiniz. 3. Seçtiğiniz hadislerde geçen olay/şahıs/yer/konu/kavramları belirleyiniz. 4. Hadisleri içeriklerine göre sınıflandırınız. 5. Hadislerin içeriğiyle ilgili çıkarımlarda bulununuz. 6. Size verilen süre bittiğinde ikişerli olarak eşleşiniz. 7. Konuyla ilgili çıkarımlarınızı eşleştiğiniz arkadaşınızla da konuşunuz. 8. Düşüncelerinizdeki benzer ve farklılıkları tespit ediniz. 9. Aşağıdaki soruları eşleştiğiniz arkadaşınızla birlikte cevaplayınız. ● Öğrendiklerinizden hareketle konuyla ilgili bir özet yazınız. .... ● Ahlakla ilgili hadisişerifler hakkındaki çıkarımlarınızı yazınız. .... 10. Ahlakla ilgili hadisişerifler hakkındaki fikirlerinizi sınıfta paylaşınız.
Değerlendirme	**Bu etkinlikle ilgili aşağıda verilen öz değerlendirme formunu doldurunuz.**

ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

Öğrencinin Adı ve Soyadı:	Sınıfı ve Numarası:

Aşağıda verilen değerlendirme ölçütlerini okuyunuz. Bu ifadelerdeki yargıları kendi durumunuza göre "Evet", "Kısmen" veya "Hayır" şeklinde işaretleyiniz. Tüm ölçütlerle ilgili düşüncenizi işaretlemeyi unutmayınız.

	Ölçütler	**Dereceler**		
		Evet	Kısmen	Hayır
1.	Etkinliğin yönergesini takip ettim.			
2.	Verilen soru üzerinde fikirler ürettim.			
3.	Düşüncelerimi arkadaşımla paylaştım.			
4.	Arkadaşım fikirlerini ifade ederken onu dinledim.			
5.	Ortak karar verdiğimiz fikirleri sınıftaki diğer arkadaşlarımla paylaştım.			

Kontrol Noktası

Aşağıdaki 1-4. soruların cevaplarını boş bırakılan alanlara yazınız.

I. İbni Ömer'den (ra) rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber şöyle demiştir: "Müslüman, Müslüman'ın (din) kardeşidir. Müslüman, kardeşine zulmetmez ve onu haksızlık edenin eline bırakmaz. Her kim Müslüman kardeşinin yardımında bulunur ve onun ihtiyacını giderirse Allah da ona yardım eder. Her kim Müslüman'ın bir sıkıntısını giderirse Allah buna karşılık onun kıyametteki sıkıntılarından birini giderir. Her kim bir Müslüman'ın ayıbını örterse Allah da kıyamet günü onun ayıbını örter."

(Müslim, "Birr", 58)

II. Hakim bin Hizam'dan (ra) rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber şöyle demiştir: "Üstteki (veren) el, alttaki (alan) elden hayırlıdır. (İnfak ederken) bakmakla yükümlü olduklarından başla. En hayırlı sadaka, ihtiyaç fazlasından gönüllü olarak verilen sadakadır. Bir kimse istemekten sakınırsa Allah onu iffetli kılar, kanaat edenleri de Allah başkalarına muhtaç etmez."

(Buhari, "Zekât", 18)

III. Enes bin Malik'ten (ra) rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber şöyle demiştir: "Bir kimsede şu üç özellik bulunursa imanın hazzını duyar: Allah ve Resulü'nü her şeyden çok sevmek, bir kimseyi yalnızca Allah rızası için sevmek, Allah kendisini küfürden kurtardıktan sonra tekrar ona dönmeyi ateşe atılırcasına korkunç görmek."

(Buhari, "İman", 14)

1. Bu hadislerin *Riyazü's-Salihin* kitabının konu başlıklarını göz önünde bulundurarak hangi konu ile ilgili olduğunu sırasıyla yazınız.

....

....

....

....

2. I. hadise göre bir Müslüman'ın Müslüman kardeşine karşı sorumlulukları nelerdir? Örneklerle açıklayınız.

....

....

....

....

3. II. hadiste öğütlenen ilkeleri benimsemenin bireysel ve toplumsal faydaları nelerdir? Açıklayınız.

....

....

....

....

4. III. hadise göre müminin özelliklerinin neler olduğunu açıklayınız.

....

....

....

....

....